

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО

THE THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE STUDENTS' PROFESSIONAL COMPETENCE IMPROVING DURING THE TRAINING PROFESSIONAL-ORIENTED EDUCATION IN HIGHER SCHOOLS

У сучасних умовах все більше зростає роль інформації на всіх рівнях та у всіх сферах суспільного розвитку. Для фахівця вже недостатньо знань лише однієї мови, для того, щоб бути конкурентоспроможним необхідно постійно розвиватись у своєму напрямку та додатково вивчати суміжні напрямки. До останнього часу мовний бар'єр був перешкодою для багатьох українських фахівців, однак, через воєнний стан в країні можна побачити, що бажання вивчити ще одну або дві мови збільшилось, зокрема на це вплинув той факт, що Україна хоче вступити до Європейського Союзу. Відповідно удосконалювати свої знання та вміння, розвивати міжпредметні зв'язки, постійно співпрацювати з іноземними закладами вищої освіти є першочерговим завданням ЗВО, зокрема отримання професійних компетенцій як викладачам, так і студентам є необхідним для визначення орієнтирів для вибору стратегій взаємодії при вирішенні особистих та професійно значущих завдань.

У статті подано теоретико-методологічні аспекти удосконалення професійної компетенції студентів при формуванні професійно-орієнтованого навчання у закладах вищої освіти. Запропоновано додати компоненти до професійної підготовки фахівців, які вплинуть на його розвиток та професійні якості, що допоможуть йому у майбутній професійній діяльності (опанувати здатність до розв'язання спеціалізованих задач та проблем, що можуть виникнути під час професійної діяльності, аналізувати ситуацію та адаптуватись до неї, мати здатність знаходити і оцінювати нові перспективні напрямки та ринкові можливості, приймати правильні управлінські рішення). Уточнено сутність поняття «професійна іншомовна компетенція», яке представляє сукупність взаємозалежних якостей особистості та сприяє успішному використанню іноземної мови для розвитку особистості. Визначено, що професійна іншомовна компетенція містить дві основні складові: особистісна та діяльнісна. Розглянуто особистісну складову (включає мотиваційний, емоційно-вольовий, когнітивний компоненти) та діяльну складову (наявність інформаційних і процесуальних компонентів). Відповідно, навчання іноземної мови передбачає створення професійної мотивації – потреби у вивченні іноземної мови з метою використання її в наступній професійній діяльності. Відмічено, що для кожного з описаних компонентів було виділено загальні чотири рівні сформованості до мотивації, а саме нульовий, низький, середній та високий рівень мотивації.

Ключові слова: професійна компетенція студентів, професійно-орієнтоване

навчання, професійна іншомовна компетенція, професійна діяльність, рівні сформованості до мотивації, заклад вищої освіти.

In modern conditions the role of information at all levels and in all spheres of the social development is growing more and more. Knowledge of only one language is no longer enough for a specialist in order to be competitive it is necessary to constantly develop in one's field and additionally study related fields. Until recently, the language barrier was an obstacle for many Ukrainian specialists, however, due to the state of war in the country it can be seen that the desire to learn one or two more languages has increased, in particular, this was influenced by the fact that Ukraine wants to join the European Union/ Accordingly, improving one's knowledge and skills, developing interdisciplinary connections, constantly cooperating with foreign institutions of higher education is the primary task of higher education institutions, in particular, the acquisition of professional competencies for both teachers and students is necessary for determining guidelines for choosing interaction strategies when solving personal and professionally significant tasks.

The article presents the theoretical and methodological aspects of the students' professional competence improving when forming a professionally oriented education based on the foundations of high-level education. It is proposed to add the components to the specialists professional training which will add to their development and professional strengths and which will help them in their future professional activity (to renew their work before the development a variety of specialized tasks and problems that can arise during professional activity, analyze the situation and adapt to it, and recognize and evaluate the new promising directions and market opportunities, and take the right management decisions). The essence of the concept of "professional personal competence" has been clarified which represents the totality of interdependent components of particularity and facilitates the successful use of foreign language for the development of particularity. It is determined that professional personal competence consists of two main areas: personal and functional. It is examined the personal component which including motivational, emotional-volitional and cognitive components and the functional component which links with the presence of informational and procedural components. Accordingly, learning of foreign language involves the creation of professional motivation – the need to learn a foreign language in order to use it in the next professional activity. It is noted that for each of the described components, a total of four levels of formation to motivation were allocated, namely zero, low, medium and high levels of motivation.

Key words: students' professional competence, professionally oriented education, professional foreign language competence, professional activity, levels of motivation, institution of higher education.

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.41>

Шалаєва В.В.,

ст. викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету радіоелектроніки

Сизонова С.М.,

ст. викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету радіоелектроніки

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасні умови диктують нові тенденції, що дають можливість розвиватись кваліфікованим фахівцям у своїй сфері, приймати участь у тренінгах, підвищувати кваліфікацію та застосовувати отримані знання, вміння та навички у своїй професійній діяльності. Нові умови професійної діяльності вимагають перегляду як загальної методології, так і конкретних методів та прийомів навчання, які пов'язані безпосередньо з вивченням іноземної мови у закладах вищої освіти. У сучасних умовах все більше зростає роль інформації на всіх рівнях та у всіх сферах суспільного розвитку. Для фахівця вже недостатньо знань лише однієї мови, для того, щоб бути конкурентоспроможним необхідно постійно розвиватись у своєму напрямку та додатково вивчати суміжні напрямки.

Зокрема у теперішній час володіння іноземною мовою – це необхідна умова професіоналізму, що дозволяє працювати з інформацією доступною світовій спільноті, а також спілкуватися з колегами за фахом в різних країнах. Відповідно, якщо подивитись на світові тенденції можна зазначити, що реальне входження України в Болонський процес та участь на європейському ринку праці можливо лише тоді, коли майбутні фахівці отримають достатню підготовку з іноземної мови та безпосередньо на немовних факультетах. Нажаль, не всі викладачі володіють декількома мовами й згідно зі статистики рівень володіння іноземними мовами серед українців не дуже великий (близько 20% української спільноти вільно спілкуються англійською мовою, на відміну від, як мінімум 60% людей, що володіють англійською у країнах ЄС). До останнього часу мовний бар'єр був перешкодою для багатьох українських фахівців, однак, через воєнний стан в країні можна побачити, що бажання вивчити ще одну або дві мови збільшилось, зокрема на це вплинув той факт, що Україна хоче вступити до Європейського Союзу. Відповідно удосконалювати свої знання та вміння, розвивати міжпредметні зв'язки, постійно співпрацювати з іноземними закладами вищої освіти є першочерговим завданням ЗВО, зокрема отримання професійних компетенцій як викладачам, так і студентам є необхідним для визначення орієнтирів для вибору стратегій взаємодії при вирішенні особистих та професійно значущих завдань.

Аналіз досліджень і публікацій. Ґрунтовні дослідження концептуальних і методологічних аспектів удосконалення й розвитку професійної компетенції студентів в сучасному освітньому середовищі відображено в працях таких вчених М. В. Артюшина [1], Л. В. Волкова [2], В. В. Гнатюка [3], І. В. Когута [4], С. Ю. Масича [5], Г. М. Салащенко [6], Л. Усика [7], Хоружа Л. [8] та ін. Окремі аспекти концептуалізації теоретико-методичних засад професійно-орієнтованого навчання

та розробки заходів щодо його удосконалення розглянуто у працях сучасних учених, таких як О. Б. Будник [9], І. С. Войтович [10], О. А. Дубасенюк [11], Г. Панасенко [12], Т. К. Полонська [13], В. Г. Редько [14] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на усю глибину існуючих досліджень, і досі залишаються недостатньо розробленими складові професійної іншомовної підготовки студентів та рівні, що свідчить про сформованість знань студентів та їх мотивацію щодо вивчення іноземної мови (англійської) з урахуванням сучасних інформаційних технологій в закладах вищої освіти, які спроможні забезпечити їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Отже, **мета статті** полягає у обґрунтуванні теоретико-методичних аспектів удосконалення професійної компетенції студентів при формуванні професійно-орієнтованого навчання, що дозволить визначити рівень сформованості отриманих знань студентів та їх мотивацію до навчання іноземною мовою в сучасному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Теперішня система освіти відбувається з врахуванням позитивних і негативних проявів стрімкого наростання інформаційного простору і потребує розширення інформаційного поля, відповідно завдяки цьому студенти отримують у закладах вищої освіти професійні компетенції, які впливають на їх знання, вміння та навички. Завдяки розвитку інноваційних технологій, а саме появі Інтернету «найбільше джерело інформації, але й необхідний інструмент для навчання, спілкування та розвитку» [15] та «ChatGPT» [16], можна побачити, що утворилася принципово нова ситуація в системі освіти, зокрема у студентів є можливість користуватись базами даних наукових та інформаційних центрів по всьому світу, обирати інформацію, яка буде їм у нагоді, що розміщена на сайтах різних навчальних закладів та користуватись додатково сайтами, які покращують текст, тобто вони можуть побачити, що саме можна змінити. Звісно, що основним фактором є процеси інформатизації та комп'ютеризації як усього суспільства, так і системи освіти. Сучасні засоби зв'язку, доступ до інформаційних ресурсів у сфері програмного забезпечення, комп'ютерних наук та інженерії та ін. (українських та іноземних наукових публікаціях, міжнародно-практичних конференціях, електронних фахових видань, підручників) передбачає, що студент може вільно володіти комп'ютерними технологіями з застосуванням іноземної мови (в більшості випадків – англійська мова). Відповідно, мова виступає і як інструмент у професійній діяльності, і як елемент комунікації. Іноземна мова займає провідне становище в освітньому процесі. Оцінюючи сучасну практику викладання іноземних мов у немовних закладах вищої освіти, можна

відзначити такі позитивні моменти: намітилася тенденція до збільшення кількості годин та термінів навчання, запровадження додаткової спеціалізації, пов'язаної зі знанням мови. Зокрема, наприклад в університеті «ХНУРЕ» навчання іноземних мов розглядається як обов'язковий та важливий компонент професійної підготовки фахівців. Викладачі на заняттях застосовують інноваційні методи навчання при викладанні іноземної мови, а саме практичні заняття направлені на розвиток навичок усного мовлення, використовуються технічні засоби навчання, аудіо та відео матеріали на заняттях, постійно оновлюється база даних тестових питань для складання поточного та екзаменаційного контролю. Звісно, що цього не зовсім достатньо, тому пропонуємо додати такі компоненти до професійної підготовки фахівців як орієнтоване мислення щодо певної проблеми, здатність до розв'язання спеціалізованих задач та проблем, що можуть виникнути під час професійної діяльності, аналіз ситуацію та адаптація до неї, здатність знаходити і оцінювати нові перспективні напрямки та ринкові можливості, приймати правильні управлінські рішення.

У той же час, певний рівень професійної компетентності викладачів дає можливість організувати процес навчання, обирати методи та засоби для конкретних спеціальностей, а також розвивати професійні вміння студентів, які необхідні для ефективного виконання різних завдань з використанням англійської мови, що безпосередньо свідчить про професійно-орієнтоване навчання студентів. Поняття професійно-орієнтоване навчання розглядається як можливість формувати у студентів засобами іноземної мови професійну іншомовну компетентність. В свою чергу, професійна іншомовна компетентність представляє складний освітній процес, сукупність взаємозалежних

якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності в галузі іноземної мови), які ставляться до певного кола предметів і процесів та необхідних, щоб якісно та продуктивно діяти та розвивати особистість. Загалом, професійна іншомовна компетентність включає дві основні складові, по перше, особистісну, яка ґрунтується на особистісно-орієнтованому підході до освіти та виховання і поділяється на мотиваційну, емоційно-вольову, когнітивну компоненти, по друге, діяльнісну, яка встановлює взаємозв'язок між вивченням та використанням мови і має наявність інформаційних і процесуальних компонентів (рис. 1).

Тобто, виходить, що основою даних складових (рис. 1) є п'ять компонентів, які важливі при формуванні професійно-орієнтованого навчання іноземної мови, зокрема розглянемо більш детально кожен компонент окремо. Першим опишемо мотиваційний компонент: є провідним у навчальній та професійній діяльності, який передбачає, що діяльність студентів буде ефективною тільки в тому випадку, якщо студент отримує задоволення від вивчення іноземної мови, досягає поставлену мету, що мотивує його до розвитку своїх особистих якостей. Наступним є емоційно-вольовий компонент: сформованість рефлексивної позиції, тобто завдяки наявності рефлексії, суб'єкт виявляється здатний реалізувати свою внутрішню позицію, проводити самоаналіз своїх здібностей, здійснювати управління своєю діяльністю, і відповідно досягати поставленої мети. Третім компонентом особистісної складової є когнітивний, що має відношення до пізнання, мислення та передбачає розуміння тих, хто стоїть перед професійними завданнями, що вимагають оволодіння іноземною мовою. Опанування знаннями, вміннями та навичками здійснюється студентами на основі міждисциплінарного підходу та використанням інформаційно-комунікативних

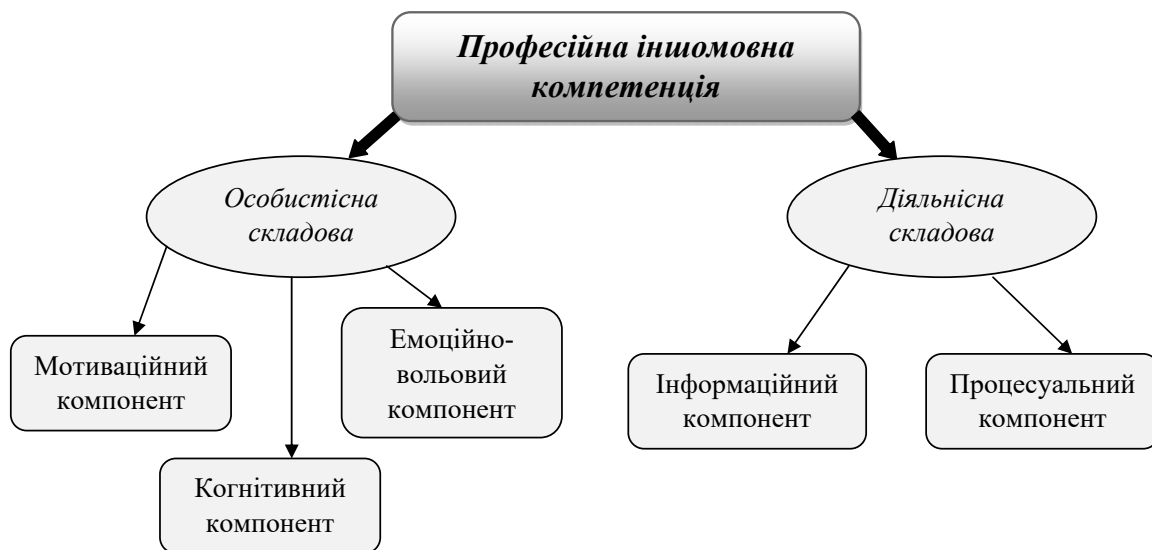

Рис. 1. Основні складові професійної іншомовної компетентії

технологій (набуваються лінгвістичні, тематичні та світоглядні знання). Наступним розглянемо діяльнісну складову, яка включає інформаційний компонент: способи формування елементів інформаційної культури на основі використання заходів інформаційно-комунікативних технологій, що є досить актуальним напрямом у теперішніх умовах. Відповідно, останній компонент – це процесуальний: в даний час він стає однією з важливих характеристик сучасної освіти, який починається з освіченості особистості, далі відбувається його розгортання і вже потім можна побачити кінцевий результат. Даний компонент проявляється в умінні працювати з різними джерелами інформації під час вирішення навчально-професійних завдань, що свідчить про рівень сформованості освітніх умінь щодо іноземної мови та їх взаємозв'язок із загальними професійними вміннями продовж всього освітнього процесу.

Таким чином, описані компоненти передбачають, що студент поступово отримує знання, формує їх, навчається проводити самоаналіз, виявляє свої слабкі сторони та працює над їх покращенням, застосовує в продовж навчання комунікаційні здібності, що формують його професійну орієнтованість до вивчення іноземної мови.

Формування особистості фахівця означає його орієнтацію в професійному середовищі. Професійна орієнтація у навчанні іноземної мови передбачає створення професійної мотивації – потреби в вивченні іноземної мови з метою використання її у майбутньому. Як було зазначено вище, що важливим для студента є мотивація, тобто бажання до навчання іноземної мови, зокрема він себе мотивує та отримує задоволення від того чим безпосередньо він займається впродовж навчання. Існує класифікація мотивації, яка включає «внутрішню мотивацію (з погляду задоволеності навчанням та її результатами найефективніша), зовнішню позитивну мотивацію та зовнішню негативну мотивацію (як зовнішня позитивна мотивація, так і зовнішня негативна мотивація в порівнянні з внутрішньою мотивацією мають меншу стійкість, швидко втрачають свою стимулюючу силу)» [17, с. 14].

Врахування особливостей кожного компонента професійної іншомовної компетенції передбачає визначення рівня мотивації студента від нульового до високого, що формує у нього здатність до вивчення іноземної мови. Для кожного з описаних компонентів виділимо загальні чотири рівні сформованості до мотивації, а саме нульовий, низький, середній та високий рівень мотивації.

Відповідно вважаємо доцільним описати нульовий рівень: передбачає, що у студентів переважає зовнішня негативна мотивація до вивчення іноземних мов. У таких студентів немає усвідомлення до значущості лінгвістичних знань для майбутньої професійної діяльності, на їх думку дані знання не

обов'язкові, вони не виявляють ініціативи у оволодінні цією дисципліною, тобто не формується вміння до усіх видів мовної діяльності. В цьому випадку, студенти нажалі не можуть самостійно здійснювати пошук необхідної предметної інформації як із традиційних джерел інформаційного середовища, так і на іншомовних сайтах, зокрема навчання саме іноземною мовою у закладі вищої освіти не розглядають як спосіб самовираження та самореалізації.

Наступним є низький рівень: такий сегмент студентів має насамперед як зовнішню негативну і, ймовірно, зовнішню позитивну мотивацію до вивчення дисципліни «Іноземна мова». Студенти такого рівня мотивації не усвідомлюють значущості іншомовної інформації для майбутньої професійної діяльності та сприймають її як звичайний текстовий матеріал, який проходять усі. Однак є відмінність від нульового рівня мотивація, яка проявляється лише частковою самостійністю у виконанні більшості навчальних завдань та навчально-професійних завдань, тобто студенти даного рівня намагається виконати мінімальний об'єм завдань з іноземної мови, хоча нажалі вони не можуть визначити, пояснити та знайти рішення в умовах вже означеної навчальної ситуації, не можуть виділити головне і суттєве в ній, не володіють вміннями аналізу та синтезу. Насилу здійснюють пошук предметної інформації з традиційних джерел та на іншомовних сайтах. Відповідно вміння за всіма видами мовної діяльності сформовані дуже слабо. Для таких студентів характерний лише репродуктивний рівень засвоєння знань.

Далі розглянемо середній рівень: в даному випадку у студентів даного рівня вже сформовано, як правило, зовнішня позитивна мотивація та частково внутрішня мотивація вивчення іноземної мови. Такі студенти усвідомлюють потребу у роботі з іншомовною інформацією професійного змісту та розуміють необхідність використання іноземної мови, а саме англійської мови як інструмент у майбутньому для професійної діяльності. Вони проявляють активність на заняттях з іноземної мови, володіють більшістю базових умінь, можуть під керівництвом викладача здійснити пошук необхідної предметної інформації з різних джерел інформаційного середовища, зокрема розуміють як шукати інформацію на іншомовних сайтах. Відповідно, для таких студентів характерний репродуктивно-продуктивний рівень засвоєння знань та частково самостійне виконання більшості навчально-пізнавальних дій.

В свою чергу, опишемо останній рівень сформованості мотивації – це високий рівень. Важливим є той факт, що студенти з високим рівнем мотивації до навчання характеризуються прагненням вивчати іноземну мову в контексті майбутньої професійної діяльності. Вони володіють базовими

вміннями, відрізняються підвищеною стійкою потребою до міжкультурної взаємодії, можуть самостійно здійснити пошук необхідної предметної інформації із різних джерел інформаційного середовища, у тому числі на іншомовних сайтах. Для таких студентів характерний продуктивно-творчий рівень засвоєння знань, самостійне виконання переважної більшості навчально-пізнавальних завдань, прояв інтелектуальної ініціативи при постановці та виконанні складних завдань. Студенти, які досягли цього рівня, мають тенденцію до усвідомленого акумулювання знань з іноземної мови для майбутньої професійної діяльності.

Отже, кількісно рівень сформованості професійної іншомовної компетенції студентів визначаємо як врахування мотиваційного, емоційно-вольового, когнітивного, інформаційного та процесуального компонентів, які впливають на мотивацію студентів в закладах вищої освіти.

Однією з важливих особливостей, які пов'язані з формування професійно-орієнтованого навчання є елементи інформаційної культури. Інформаційна культура визначається як оволодіння студентами специфічними вміннями, що реалізуються в науковій та інформаційній діяльності та спрямовані на задоволення інформаційних потреб особистості. Відповідно, вона включає процеси інформатизації та комп'ютеризації як всього суспільства, так і системи освіти зокрема. До засобів формування інформаційної культури належать нові інформаційні технології (комп'ютерні програми, Інтернет), а також професійно орієнтоване читання автентичних матеріалів. Названі засоби сприяють формуванню професійно-інформаційної культури майбутніх спеціалістів, які у своїй професійній діяльності можуть реалізувати уміння підбору (пошуку, збору) необхідної інформації; вміння фіксації та переробки інформації; застосувати отриману інформацію для вирішення професійних завдань (складання інструкції, резюме, реферату та ін.).

При існуючій в Україні ситуації є актуальним розуміння та застосування інформаційної культури при формуванні професійно-орієнтованого навчання, зокрема студент може самостійно ознайомитись з додатковою інформацією, що пов'язана з дисципліною «Іноземна мова», а саме методичними вказівками до вивчення іноземної мови (підручники, фахові видання, додаткові завдання), існуючими інформаційними порталами, що посилює його бажання до пізнавальної активності та сприяє покращенню якості здобутих знань.

Висновок. У дослідженні запропоновано перелік компонентів професійної підготовки фахівців, які позитивно впливають на його розвиток та професійні якості у майбутній професійній діяльності, а саме опановування на практичних заняттях здатності до розв'язання спеціалізованих задач

та проблем, що можуть виникнути під час професійної діяльності; проведення аналізу ситуації та адаптація до неї, здатність знаходити і оцінювати нові перспективні напрямки та ринкові можливості, приймати правильні управлінські рішення.

Професійно-орієнтоване навчання представляє собою комплекс дій, який обумовлений вимогами розвитку сучасного суспільства та сучасної системи освіти, зокрема спрямований на підготовку кваліфікованого фахівця, готового до професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства. Поняття професійно-орієнтованого навчання розглядається як можливість формувати у студентів засобами іноземної мови професійну іншомовну компетентність. В свою чергу, професійна іншомовна компетенція включає дві основні складові, по перше, особистісну, яка ґрунтується на особистісно-орієнтованому підході до освіти та вихованні і поділяється на мотиваційну, емоційно-вольову, когнітивну компоненти, по друге, діяльнісну, яка встановлює взаємозв'язок між вивченням та використанням мови і має наявність інформаційних і процесуальних компонентів. Зазначені компоненти передбачають, що студент поступово отримує знання, формує їх, навчається проводити самоаналіз, виявляє свої слабкі сторони та працює над їх покращенням, застосовує в продовж навчання комунікаційні здібності, що формують його професійну орієнтованість до вивчення іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів: зб. наук. статей / за ред. В. Г. Кременя, М. Ф. Дмитриченко, Н. Г. Ничкало. Уклад.: М. В. Артюшина, В. П. Тименко та ін. Київ.: НТУ, 2015. 768 с.
2. Волкова Л. В. Ділова гра як метод підвищення ефективності формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2019. No 1(28). С. 43–58.
3. Гнатюк В. В., Горицька О. В., Матвійчук А. В. Роль адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти у формуванні професійної компетентності студентів. *Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць. Інститут педагогіки НАПН України*, Вип. 31, Київ: Міленіум, 2021. С. 225–237.
4. Когут І. В. Формування іншомовної компетентності у студентів в процесі навчання: теоретичні засади. *Молодий вчений* № 10. 2022. С. 106–110.
5. Масич С.Ю. Система компетенцій викладача вищого навчального закладу. *Педагогіка та психологія*. 2014. Вип. 45. С. 135–143.
6. Салащенко Г. М. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції студентів та курсантів немовних закладів вищої освіти засобами проектних технологій. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. No 3(68). С. 153–160.
7. Усик Л., Чорна В., Петухова О. Формування професійної компетентності студентів у процесі

вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. Український педагогічний журнал № 3, 2021. С. 51–57.

8. Компетенції викладачів вищої школи в добу змін: діагностика та аналітика (за результатами дослідження в Київському університеті імені Бориса Грінченка) / Хоружа Л., Братко М., Котенко О., Мельниченко О., Прошкін В. ; [за наук. ред. д-ра пед. наук, професора Л. Хоружої]. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2018. 92 с.

9. Будник О. Б. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2015. 552 с.

10. Войтович І. С. Теоретико–методичні засади професійно орієнтованого навчання технічних дисциплін майбутніх учителів інформатики: автореф. дис. ... доктора пед. наук: 13.00.02. Київ, 2013. 48 с.

11. Дубасенюк О. А. Теоретико-технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14–40.

12. Панасенко Г., Акопян Т. Особливості професійно орієнтованого навчання іноземних мов студен-

тів у немовних вищих навчальних закладах. Рідна школа. 2010. № 1-2. С. 30–34.

13. Полонська Т. К. Сутність компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі. Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; Інституту педагогіки НАПН України. Вип. 22 (1–2017). Ч. 2. Кам'янець-Подільський, 2017. 294–300.

14. Редько В. Г. Теоретико-методичні засади компетентісно-діяльнісної технології навчання іноземних мов. Fundamental and applied researches in practice of scientific schools: International Scientific Journal. Number 2. Volume 26, 2018. P. 313–320.

15. Що таке Інтернет? Пошук інформації в інтернеті. URL: <https://naurok.com.ua/scho-take-internet-poshuk-informaci-v-interneti-352916.html> (дата звернення: 21.11.2023).

16. ChatGPT. URL: <https://chat.openai.com/auth/login> (дата звернення: 21.11.2023).

17. Коваленко Н. П., Пономаренко С. В., Поспелова Г. Д., Шерстюк О. Л. Мотивація навчальної діяльності як запорука успішної професійної підготовки студента. Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти. Полтава, 2019. С. 13–6.